

Milan Bakeš a kolektiv: Finanční právo

Praha: C. H. BECK 2012. 549 s., ISBN 978-80-7400-440-7

Michal Janovec *

Publikace Finanční právo od Milana Bakeše, Marie Karfíkové, Petra Kotáby, Hany Markové a kolektivu autorů byla zpracována jako učebnice finančního práva a je určena zejména studentům, odborníkům na finanční právo, tak i široké veřejnosti zajímající se o tuto právní oblast. Tato obsáhlá publikace má 549 stran a jedná se o její 6 upravené vydání.

Hlavním autorem celé publikace je Prof. JUDr. Milan Bakeš, který je profesorem finančního práva na katedře finančního práva a finanční vědy na Právnické fakultě Karlovy Univerzity. Je odborníkem nejenom na teorii finančního práva, ale také na oblast bankovníctví, kapitálového trhu a mezinárodního finančního práva. Svých odborných znalostí z oblasti finančního práva využíval také v praxi a to jako advokát. Je rovněž autorem řady monografií a více než 160 odborných článků. Kromě vysokoškolských učebnic zaměřených na finanční právo patří k jeho nejvýznamnějším publikacím Teoretické otázky finančního práva (Univerzita Karlova, Praha 1979) a Taxation and Investment (IBFD Amsterdam).

Publikace Finanční právo, je odbornou publikací z oblastí finančního práva tradičně členěného na obecnou a zvláštní část. Jak hlavní autor v úvodu popisuje, cílem knihy je spíše než funkce univerzální příručky, či komplexního průvodce oborem finančního práva zejména na plnění úlohy vysokoškolské učební pomůcky.

Publikace obsahuje výklady a definice pojmů souvisejících nejen se základy finančního práva a jeho systematické včetně oborů příbuzných a souvisejících s finančním právem. Základem této publikace je zejména teoretický výklad a přiblížení teorie studentům, kdy důraz je kladen zvláště na ty instituty, které v tržním hospodářství zastávají dominantní postavení, tj. rozpočet, daně, měna a finanční trh. S tím souvisí i pozornost věnovaná orgánům a institucím, které správu, řízení či dohled nad finančněprávními vztahy mají ve své náplni činnosti. Již jen z tohoto zaměření předložené publikace plyne, že je sice teoretickou učebnicí, avšak zaměřenou na oblasti praxe, kde je tato teorie uváděna v život.

Publikace je na závěr doplněna věcným rejstříkem, který usnadňuje orientaci v celé knize a čtenářům- stu-

dentům zvyšuje povědomí o nejzásadnějších termínech v publikaci i v praxi používaných.

Knihy je více méně jak pro úplné laiky, tak pro odborníky z praxe, když jsou výklady v ní zcela přehledné a jasné. O tom svědčí i fakt, že zde nejsou některé základní finanční - ekonomické instituty podrobně rozebrány, neboť to si publikace za cíl neklade. Cílovou skupinou jsou zejména učitelé i studenti ekonomických i právnických vysokých škol, stejně jako odborná ekonomická a právnická veřejnost. Tuto knihu dále mohou využít i zájemci o problematiku finančního práva, kteří se doposud touto oblastí nezabývali a ku příkladu si v rámci své praxe potřebují osvětlit teoretické výklady finančního práva, jenž tvoří základní stavební kámen praktického finančního práva.

Recenzovaná publikace je rozčleněna na obecnou a zvláštní část. Ještě před samotným textem publikace je sepsána předmluva hlavního autora Milana Bakeše, v níž stručně definuje cíle publikace a její zaměření, kterým je tedy především teoretický výklad prakticky praktického finančního práva. Dále pak popisuje rozvržení celé knihy na obecnou a zvláštní část a jejich jednotlivé obsahy. Pojednání o obecné části obsahuje jednu hlavu jejíž součástí je pojednání o základních otázkách finančního práva a je rozdělena na 6 kapitol. Pod tyto základní otázky patří finance a finanční činnost státu, předmět a systém finančního práva, prameny finančního práva, finančněprávní vztahy, státní dozor a finanční kontrola a základní finančněprávní instituty. Druhá zvláštní část je rozdělena na 4 hlavy a dohromady na 23 kapitol. Zvláštní část upravuje konkrétní odvětví finančního práva rozdělené tedy podle těchto hlav. Jedná se o právní úpravu rozpočtu, právní úprava rozpočtových příjmů se zaměřením na daňové právo, dále je to právní úprava měny a devizového hospodářství a na závěr je to právní úprava finančního trhu.

V neposlední řadě je součástí díla i seznam odborné literatury, použité zkratky a obsah, které jsou zařazeny na začátek knihy. Na konci je uveden věcný rejstřík, což čtenáři usnadní orientaci v textu.

V první hlavě autor definuje základní instituty důležité pro správnou orientaci ve finančním právu obecně. Zjednodušeně by se dalo říci, že pro správné pochopení zvláštní části a jejich institutů vyskytujících se v praktickém finančním životě je třeba vymezit a pochopit obecnou teoretickou část. Tato teoretická část je pak

* JUDr. Michal Janovec, michal.janovec@seznam.cz. Recenze knihy finanční právo, byla napsána v rámci doktorského studia Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

„prorostlá“ celou zvláštní části neboť její teoretické pojednání se pak v praktické a konkrétní podobě vyskytuje ve zvláštní části. V hlavě první se tedy dovíme, co jsou to finance a jaká je finanční činnost státu, co vlastně finanční právo je a co zkoumá, tedy co je jeho předmětem odkud finanční právo pochází, tedy kde a co jsou jeho prameny. Důležité je určení finančněprávních vztahů nebo ty se ve finančním právu vyskytují všude a tedy jejich správné pochopení na základě pojednání autorů předložené publikace. Základy finančního práva v obecné rovině také představuje státní dozor a kontrola, která je mocenským přístupem vykonávána ze strany státu či jím zřizovaných právnických osob nebo ústředních orgánů státní správy. Tento dohled a dozor je dále podrobněji rozdělován na úseky v oblasti bankovníctví, kapitálového trhu, pojišťovnictví, doplňkový dohled a finanční kontrola ve finanční správě. Poslední kapitola obecné části tvoří víceméně úvod do zvláštní části finančního práva, neboť pojednává o nejvýznamnějších institutech finančního práva, jako jsou finance, rozpočet, daně, poplatky, clo, úvěr, měna, devizové hospodářství a finanční trh.

Dalo by se shrnout, že obecná část sepsaná do jedné hlavy je tradičně pojatým a ustáleným výkladem teoretického finančního práva, resp. úvodem do finančního práva. Nedomnívám se, že by vykazovalo nějaká specifika, či jiný pohled nebo výklad obecného finančního práva v porovnání s jinými současnými učebnicemi a to je samozřejmě pozitivum nejen pro čtenáře, kterými jsou zcela jistě nejčastěji studenti, ale také pro laickou veřejnost, která má tímto jistotu, že základní stavební kámen finančního práva, kterým je tato čistá teorie je podávána víceméně obsahově shodně ve většině dostupných literárních zdrojích, a proto je spíše na čtenáři, kterou knihu zvolí a záleží spíše na stylu a čtivosti dané publikace, což jsou kritéria spíše subjektivního charakteru.

Druhá až pátá hlava předkládané publikace jsou výkladem toho nejdůležitějšího, s čím se v rámci finančního práva můžeme setkat v praxi.

Zcela jistě by se daly do zvláštní části zařadit i nějaké další méně významné podoblasti, které by mohly být zařazeny do finančního práva, avšak svým významem pro praxi jsou všechny oblasti zásadního významu uvedeny více než dostačujícím výkladem. Je jasné, že některým oblastem je věnována větší pozornost, jako je například úprava daňového práva, ale to zcela logicky

neboť daňové (berní) právo zejména z pohledu nejvýznamnějšího zdroje státního rozpočtu je dle mého názoru jednou z nejvýznamnějších, ne-li nejvýznamnější oblast finančního práva, která tvoří kostru finančního práva v praktickém využití vůbec. Některým oblastem je naopak věnována menší pozornost a to například kolektivnímu investování, které je spíše jen zmíněné v souvislosti s institucionálními investory v právní úpravě finančního trhu na straně 454. Je nutno ale konstatovat, že pojednání o kolektivním investování je zpravidla věnována samostatná publikace, neboť se jedná o velmi specifickou oblast finančního práva, která poslední desetiletí prodělává značný rozvoj, který byl také v roce 2013 vyjádřen novou právní úpravou zákonem č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech.

Kniha je velice aktuální, reflektuje nejnovější změny k datu vydání. Samozřejmě právní úprava se neustále mění a tak již některé pasáže nemusejí odpovídat tomu neaktuálnějšímu datu, avšak to není něčím, co by mohlo učebnici činit neaktuální, či neodpovídající svému poslání. Kapitoly, které tato kniha obsahuje, jsou ve valné většině pojednáním teoretickým a obecným a tedy jistě změny v právní úpravě neomezují tomu, aby publikace podala více než dostačující výklad finančního práva

Jedná se již o šesté vydání této publikace, která je vynikajícím a propracovaným souvislým textem, velmi dobře uspořádaným do kapitol tak, že celkový dojem z publikace nemůže být jiný než výborný. Z publikace je poznat, že se autoři se tématům věnují již dlouho jak teoretickým zkoumáním tak i v praxi a jejich teoretické i praktické zkušenosti a znalosti s danou tematikou jsou velmi hluboké. Způsob jakým je problematika finančního práva zde rozebrána ukazuje na vysokou kvalitu pedagogického umění všech autorů, neboť mohu tvrdit, že i úplný laik, kterým může být jak student jak i kdokoli mimo vysokou školu se dle této publikace může v tématu zorientovat bez větších potíží. Domnívám se ale, že tato publikace je především uceleným přehledem finančního práva a jeho nejvýznamnějších součástí. Mohu tedy říci, že kniha beze zbytku naplnila má očekávání. Je vcelku rozsáhlým, zároveň uceleným, jasným a srozumitelným pojednáním o finančním právu. Autoři dle mého názoru naplnili cíle své práce a našel jsem v ní velmi zajímavou a čtivou publikaci v podobě vysokoškolské učebnice. Vřele ji nejenom všem studentům ale i zájemcům o finanční právo doporučuji.